

3. Recenze a reflexe / Reviews and Reflections

TOMÁŠ HERMANN — Emanuel Rádl a české dějepisectví. Kritika českého dějepisectví ve sporu o smysl českých dějin (Jan Horský)	117
TOMÁŠ HERMANN — Emanuel Rádl a české dějepisectví. Kritika českého dějepisectví ve sporu o smysl českých dějin (Bedřich Loewenstein)	123
GÉRARD NOIRIEL — Penser avec, penser contre. Itinéraire d'un historien (Daniela Tinková)	126
GÉRARD NOIRIEL — Penser avec, penser contre. Itinéraire d'un historien (Daniela Tinková)	133
ZDENĚK VAŠÍČEK — Podmínky volby (Tomáš Hermann)	141
ROBERT SAK — Rieger. Konservavec nebo liberál?; MARTINA WINKLER — Karel Kramář (1860–1937). Selbstbild, Fremdwahrnemungen und Modernisierungsverständnis eines tschechischen Politikers (Miloš Havelka)	150
FRANÇOIS FURET — Minulost' jedne ilúzie. Esej o idej komunizmu v 20. storočí (Jan Dobeš)	155
JOACHIM EIBACH – GÜNTHER LOTTES (Hg.) — Kompass der Geschichtswissenschaft. Ein Handbuch (Jan Horský)	168
ZDENĚK SMETÁNKA — Archeologické etudy. Osmnáct kapitol o poznávání středověku (Martin Wihoda)	175
O autorech / Authors in the issue	179
Upozornění redakce / Editorial note	181

AD LECTOREM!

Geneze časopisu *Dějiny – Teorie – Kritiky* má několikaletou historii. V nejobecnějším slova smyslu vyvěrá z potřeby a snah těch historiků, kteří po roce 1989 začali kriticky reflektovat vývoj domácího dějepisectví ve vztahu k poválečnému vývoji západoevropské a americké historiografie. V samotném názvu časopisu se tak odráží dvě základní otázky, jež by měly být imanentně přítomny v každém historickém výzkumu. A protože obě tyto otázky, teoretické uvažování nad dějinami a psaním dějin i kritický přístup k minulé či soudobé historiografické produkci, česká historiografie dlouhodobě postrádá, a ani v posledních patnácti letech dle našeho soudu nedošlo k nějaké zásadní změně, rozhodli jsme se vytvořit prostor, kde by teorie a kritika dostaly svobodný a neomezený prostor. Kritika, jež bývá v našem prostředí povětšinou nazírána výhradně *ad hominem*, a nikoli ve vztahu k diskutovanému problému, představuje jedinou možnost, jak změnit historiografii v živé, kulturní prostředí, v němž dochází ke střetům idejí bez mocenských omezení, bez strachu z vyslovení vlastního názoru a samozřejmě s důsledky pro všechny diskutující strany.

Za nejpálčivější problém české historické vědy ale samozřejmě považujeme jak její nedostatečnou metodologickou ukotvenost, tak absenci teoreticky pojatých diskusí o historiografii samotné. Protože se domníváme, že bez reflexe historického myšlení není možné opustit staré, kdysi přínosné, dnes však poněkud zastaralé koleje, přicházíme s ideou teoreticky pojatého časopisu, jehož podstata by měla spočívat právě v diskusích, polemikách a otevřených debatách. Hlavní důraz bychom přitom chtěli položit na tolikrát skloňovanou interdisciplinaritu, jež ale v praxi nachází v české historiografii jen minimální uplatnění. Historiografii totiž v žádném případě nechápeme jako vyhraněnou, do sebe uzavřenou vědeckou disciplínu, která by si mohla osobovat právo hrát rozhodující úlohu v ostatních hu-

manitních vědách a která by mohla oprávněně vystupovat jako „vůdčí“ obor vůči jí podřízeným „pomocným“ vědám a oborům. Podle našeho názoru je historiografie naopak jednou ze sociálních věd, společně se sociologií, archeologií, antropologií, dějinami umění či sémiotikou, bez jejichž metodologických přístupů a konceptů, a především bez konfrontace s nimi nemůže sama o sobě existovat, pokud nechce být empirickou „vědou“, omezenou na faktografii a její neinterpretativní vnímání. Za třemi slovy v názvu časopisu se skrývají i tři základní rubriky, jejichž prostřednictvím bychom rádi naplnili proklamované představy. Do Studií a esejů budeme zařazovat jak práce z dějin historiografie, teoretické úvahy o metodologických přístupech (kulturní antropologie, dějiny mentalit), tak zároveň metodicky nosné a modelově pojaté studie o konkrétních problémech.

V „diskusích a rozepřích“ chceme uveřejňovat texty diskusní povahy, které by měly čtenáře provokovat k hlubším úvahám, a především k reakcím, vedoucím až ke kulatým stolům či diskusním forům, podobně jako tomu bylo po VIII. sjezdu českých historiků v roce 1999 ve snaze otevřít prostor k nejrůznějším debatám. Druhý život této rubriky bude probíhat na internetových stránkách časopisu a v tištěné podobě budou v budoucnu uveřejňovány jen nevýznamnější z nich.

V Recenzích a reflexích bychom rádi co nejvíce uplatnili kritický přístup k historiografickému diskurzu, přičemž polemický ráz časopisu bychom chtěli umocnit publikováním několika recenzí na jednu práci zároveň, popřípadě s následnými reakcemi jejich autorů a s možností delších, problémově laděných polemik, které by přecházely do rubriky nazvané Diskuse a rozepře. Zároveň dáme prostor i polemickému recenzování jednotlivých studií, neboť odborný přínos a skutečná originalita se často skrývá právě ve studiích, a nikoliv jen v knihách, jež povětšinou musejí brát zřetel i na komerční stránku věci a jejichž značnou část mnohdy tvoří přejímání starších názorů a poznatků.

Někdo může namítnout, že mety, které jsme si pro časopis založený „na zeleném drnu“ stanovili, leží snad až příliš vysoko. My však věříme, že zmíněné představy nebudeme naplňovat sami a že se do utváření konkrétní podoby našeho časopisu aktivně zapojí široký okruh zájemců z řad historiků, sociologů, antropologů či filozofů, jimž osud sociálních věd není lhostejný.

Vaši Martin Nodl a Ivan Šedivý

STUDIE A ESEJE